

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه ریزی درسی تاریخ

(تحلیل معیارهای سازماندهی محتوای درس تاریخ)

نویسندگان:

یحییو بهابی گله

فیروز دهری هرقاند

اعظم کوراوندی دوباره

انتشارات بهنگام

۱۳۹۵

سرشناسه: لهرابی گله، یعقوب، ۱۳۶۲
عنوان و نام پدیدآور: برنامه‌ریزی درسی تاریخ: تحلیل معیارهای سازماندهی محتوای درس تاریخ/ نویسندگان یعقوب لهرابی گله، فیروز طاهری میرقائد، اعظم کوراوند بردپاره.
مشخصات نشر: تهران: هنگام، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۱۴۳ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۳۴-۰۵-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۳۱-۱۴۲
موضوع: برنامه‌های دسی
موضوع: Curriculum -- Education
موضوع: برنامه ریزی دسی
موضوع: Lesson planning
موضوع: تاریخ -- برنامه‌های درسی
موضوع: History -- Curriculum
موضوع: برنامه‌های درسی -- ایران
موضوع: Education -- Curricula -- Iran
شناسه افزوده: طاهری میرقائد، فیروز، ۱۳۵۵
شناسه افزوده: کوراوند بردپاره، اعظم، ۱۳۵۶
رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ب ۴ / ل ۲۸۰۶/۱۵ LB
رده بندی دیویی: ۳۷۵/۰۰۱
شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۸۷۴۶۸

انتشارات هنگام

نام کتاب: برنامه ریزی درسی تاریخ: تحلیل معیارهای سازماندهی محتوای درس تاریخ.

مولفان: یعقوب لهرابی گله، فیروز طاهری میرقائد، اعظم کوراوند بردپاره.

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۳۴-۰۵-۴

مرکز پخش: انتشارات هنگام

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

«حق چاپ محفوظ و در اختیار ناشر است»

۱۰	مقدمه
۱۱	بیان مسأله
۱۳	ضرورت و اهمیت تحقیق
۱۵	تعریف اصطلاحات و واژه های تحقیق

۲۱	مقدمه
۲۱	مبانی نظری تحقیق
۲۱	سیر تحول رشته های برنامه ریزی درسی در جهان و ایران
۲۱	سیر تحول رشته های برنامه ریزی درسی در جهان
۲۳	سیر تحول رشته های برنامه ریزی درسی در ایران
۲۷	مفاهیم برنامه های درسی
۲۸	برنامه های درسی به عنوان مجموعه ای از دروس یا برنامه ای برای مطالعه
۲۸	برنامه های درسی به عنوان فهرست موضوعات مطالعه
۲۸	برنامه های درسی به عنوان محتوای یک درس یا مجموعه ای از دروس
۲۹	برنامه های درسی به عنوان برنامه های زمانی برای تدریس دروس
۳۰	برنامه های درسی به عنوان مجموعه ای از اهداف و مقاصد
۳۰	برنامه های درسی به عنوان مجموعه ای از تجارب یادگیری
۳۱	برنامه های درسی به عنوان شیوه های تفکر
۳۱	برنامه های درسی به مفهوم یک حوزه تخصصی و مستقل
۳۲	برنامه های درسی به عنوان یک طرح
۳۳	مبانی برنامه ریزی درسی
۳۳	مبانی فلسفی برنامه ریزی درسی
۳۴	مبانی روانشناختی برنامه ریزی درسی
۳۵	مبانی اجتماعی یا جامعه شناختی برنامه ریزی درسی
۳۶	مراحل برنامه ریزی درسی
۴۰	رویکرد های اساسی برنامه های درسی
۴۱	الگوی تکنیکی (مدل هیلداتایا)
۴۲	الگوی غیرتکنیکی (مدل وین اشتاین وفانتی)
۴۳	سطوح برنامه های درسی
۴۳	برنامه های درسی ایده آل
۴۴	برنامه های درسی رسمی
۴۴	برنامه های درسی آموزشی
۴۵	برنامه های درسی اجرایی
۴۵	برنامه های درسی تجربی

۴۶	 مفهوم محتوا
۴۸	 ماهیت محتوا
۴۸	 آیا محتوای برنامه‌ی درسی تنها از رشته‌ی علمی مربوط گرفته می‌شود؟
۴۹	 آیا محتوا برای آماده ساختن فرد جهت زندگی بزرگسالی تهیه می‌شود؟
۵۰	 محتوا و روش چه رابطه‌ای با هم دارند؟
۵۱	 انواع محتوا
۵۱	 محتوای مکتوب
۵۱	 محتوای شفاهی
۵۲	 محتوای تصویری
۵۲	 دیدگاه‌های انتخاب محتوا
۵۳	 دیدگاه سنتی
۵۳	 دیدگاه پویا
۵۳	 دیدگاه سازنده
۵۴	 معیارهای انتخاب محتوا
۵۴	 اهمیت
۵۵	 خودکفایی
۵۵	 اعتبار
۵۶	 علاقه
۵۷	 سودمندی
۵۸	 قابلیت یادگیری
۵۹	 انعطاف پذیری
۶۰	 توجه به ساختار دانش
۶۱	 امکان پذیری
۶۲	 توجه کامل به حفظ و اشاعه‌ی میراث فرهنگی و نظام ارزشی
۶۲	 پایه بودن برای یادگیری مستمر و آموزش های بعدی
۶۲	 ارتباط با زندگی و تجربیات روزمره و مسائل روز
۶۳	 ایجاد فرصت برای فعالیت‌ها و مهارت های یادگیری چندگانه
۶۳	 ارتباط محتوا و تجربیات یادگیری
۶۵	 تناسب با هدف های تعیین شده
۶۶	 تناسب با نیازها و موضوعات مهم جامعه
۶۶	 تناسب با پیشرفت های علمی و فن آوری
۶۷	 کمک به رشد همه جانبه‌ی فرد
۶۸	 سازماندهی محتوا
۷۱	 اصول اساسی سازماندهی محتوا
۷۲	 توالی
۷۴	 استمرار یا تداوم
۷۴	 وحدت یا یکپارچگی
۷۵	 وسعت یا گستردگی
۷۶	 تعادل یا توازن
۷۷	 سازماندهی عمودی و انواع آن

۷۸	ساده به پیچیده
۷۸	کل به جزء
۷۹	عینی به ذهنی
۸۰	جزء به کل
۸۰	شیوهی سازماندهی ماریچی
۸۰	شیوهی سازماندهی بر اساس ساختار دانش
۸۱	از علایق به رشته‌ی علمی
۸۱	توسعه‌ی تدریجی محیط اجتماعی
۸۲	توالی زمانی
۸۲	از مساله تا کشف
۸۳	سازماندهی افقی و انواع آن
۸۳	شیوهی سازماندهی بر اساس رشته‌های علمی
۸۵	شیوهی موازی و لای رشته‌ها یا درون رشته‌ای موازی
۸۷	شیوهی سازماندهی بین رشته‌ای
۸۹	شیوهی سازماندهی چند رشته‌ای
۹۱	چند رشته‌ای متقاطع
۹۲	چند رشته‌ای متکثر
۹۳	شیوهی سازماندهی فرارشته‌ای
۹۳	فرا رشته‌ای افقی
۹۴	فرا رشته‌ای قائم
۹۵	فرا رشته‌ای مورب
۹۶	سازماندهی محتوا به شیوهی تلفیقی
۱۰۲	الگوهای سازماندهی محتوای برنامه‌ی درسی
۱۰۳	الگوهای مبتنی بر موضوعات درسی و رشته‌های علمی
۱۰۴	الگوهای مبتنی بر شایستگی‌های خاص و تکنولوژی
۱۰۴	الگوهای مبتنی بر صفات و فرآیندهای انسانی
۱۰۵	الگوهای مبتنی بر نقش‌ها و فعالیت‌های اجتماعی
۱۰۶	الگوهای متمرکز بر فعالیت‌های مبتنی بر نیازها و علایق فرد
۱۰۷	تاریخچه‌ی آموزش متوسطه در ایران
۱۱۱	مفهوم کتاب درسی
۱۱۲	ویژگی‌های مطلوب یک کتاب درسی
۱۱۵	تعاریف واژه‌ی تاریخ
۱۱۸	اهمیت، ارزش و فایده‌ی مطالعه‌ی تاریخ
۱۲۱	فلسفه‌ی تاریخ
۱۲۴	آموزش تاریخ، معرفتی میان رشته‌ای
۱۲۷	نتیجه‌گیری

کتابنامه

۱۳۱	الف) کتابنامه فارسی
۱۳۹	ب) کتابنامه لاتین

آموزش و پرورش یکی از نهادهای عمده‌ی اجتماعی است که در پیشرفت و توسعه جوامع نقش بسزائی دارد و همچنین به عنوان یکی از نهادهای تأثیرگذار در ایجاد و تغییر رفتار افراد جامعه نقش مهمی را به عهده دارد. امروزه بارزترین شکل آموزش و پرورش، شکل رسمی آن است که از طریق مدرسه و با استفاده از برنامه‌های درسی و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی اکثریت کودکان و نوجوانان جوامع مختلف را تحت پوشش آموزش قرار می‌دهد. پیشرفت سریع دانش و فن‌آوری در جهان امروز، مشکلات عمده‌ای را بر سر راه نظام‌های آموزش و پرورش قرار می‌دهد، که یکی از آنها پاسخ به این پرسش است که دانش‌آموزان در مدرسه چه باید بیاموزند و برنامه‌ریزان آموزشی و درسی چه محتوای را برای آنها طراحی و اجرا کنند تا با آموخته‌های خود بتوانند درست زندگی کنند و برای فردا آمادگی بیشتری باشند. در فرآیند برنامه‌ریزی درسی، سازمان و ساختار محتوای دروس و چگونگی سازماندهی، تنظیم و توالی علمی مطالب و موضوعات درسی در قالب رشته‌ها و مواد درسی مختلف از اهمیت خاصی برخوردار است و مهم‌ترین نقش را در میزان کارایی برنامه درسی اجرا شده ایفا می‌کند.

رشد روز افزون دانش بشری، نهاد آموزش و پرورش را وادار می‌دارد تا پیوسته به دنبال کشف روش‌های نو برای ارائه‌ی دانش و مهارت‌های مختلف باشد. تحقیقات و بررسی‌هایی که طی نیم قرن اخیر در این زمینه انجام شده حاکی از آن است که عمل انباشتن دانش از مطالب خشک کتابی و معلومات دایرة المعارفی منسوخ شده و به جای آن توصیه فیلسوف و مابین فرانسوی روسو^۱ مورد تأیید و تأکید قرار گرفته است که معتقد است به جای انباشتن مغزها، باید به تعویط و توسعه‌ی مغزها پرداخت و باید نظام حفظ کردن طوطی‌وار مطالب درسی توسط شاگردان مدارس منسوخ و مطرود شود و جای خود را به تفکر و فعالیت و ادراک عمیق و اصیل از مطالب و مفاهیم و اصول علمی بدهد و شاگردان در مدارس علم را به خاطر علم بیاموزند و اوقات گرانبهای عمر خود را صرف آموختن مفاهیم علمی و حقایق ارزنده و فراگرفتن مهارت‌های سودمند و ثمربخش و نگرش‌های مطلوب علمی و انسانی نمایند.

انتخاب محتوا یعنی جمع آوری مطالب و مفاهیم آموزشی مناسب از میان گنجینه‌ی وسیع دانش بشری و ارائه‌ی آن در قالب کتاب‌های درسی یکی از مسائل مورد توجه نظام‌های آموزشی جهان است. در نظام آموزش و پرورش، کتاب درسی عنصری است که از آن در جهت آموزش و در نهایت ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یساذگیرندگان استفاده می‌شود و بدیهی است که یک کتاب درسی زمانی می‌تواند به تحقق اهداف آموزش و پرورش کمک کند که با محتوای غنی خود در رعایت اصول و معیارهایی که در سازماندهی محتوا به کار گرفته می‌شود، زمینه را جهت شکوفایی استعدادها و توانایی‌های دانش‌آموزان فراهم آورد. نگارندگان ضمن تشکر وافر از اساتید بزرگوار و کسانی که به این گونه‌ای در این زمینه آنان را از توصیه‌ها، نقطه نظرات و تشویق‌های خویش بهره‌مند ساختند از خوانندگان محترم تقاضا می‌نمایند از ارائه‌ی پیشنهاد‌های اصلاحی و انتقادهای سازنده درج نمایند.

یعقوب لهرابی گله : دانش‌جو، رکن‌های آموزش عالی - برنامه ریزی درسی در آموزش عالی

دانشگاه اصفهان و مدرس دانشگاه فرهنگیان شهرکرد. Yaghoob.LG.20@gmail.com

فیروز طاهری میرقائد : مدرس دانشگاه - کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی .

اعظم کوراوند بردپاره : کارشناس ارشد تاریخ و دبیر تاریخ دوره‌ی متوسطه .